

SPODNJA PANONIJA

V drugi polovici 9. stoletja, ko je bila Karantanija že trdno pod frankovsko nadoblastjo, se je samostojna slovanska kneževina za krajši čas obnovila v frankovski mejni grofiji Spodnja Panonija. Ta je obsegala tudi današnje predele severovzhodne Slovenije. Segala je skoraj do Celja, sicer pa je zavzemala v glavnem zahodni del današnje Madžarske. Njeno središče je bil utrjen knežji sedež ob Blatnem jezeru imenovan Blatenski kostel ali Blatograd.

Leta 840 je frankovski vladar podelil del Spodnje Panonije v fevd **slovanskemu knezu Pribini**. Čez nekaj let je postal še mejni grof obsežnega obmejnega ozemlja v Panonski nižini. Kot mejni grof je moral skrbeti za obrambo pred napadi sovražnih ljudstev, predvsem Bolgarov in Moravanov. Sem je naseljeval Slovane iz Karantanije, da bi tako povečal gospodarsko in vojaško moč dežele.

Slikovno gradivo: Vir: Ilustrirana zgodovina Slovencev, str. 72. *Ostanki bazilike iz 9. stoletja blizu Blatenskega Kostela.*

Vrhunec je Spodnja Panonija dosegla v času vladanja Pribinovega sina **Koclja**, ki je bil v začetku zvest frankovski vazal. Že kmalu pa je kazal težnje po osamosvojitvi. Priložnost za to se mu je ponudila leta 869, ko so Moravani iskali zaveznike za upor proti Frankom. Kocelj se je upornikom pridružil in še isto leto zavladal v Spodnji Panoniji kot samostojen in neodvisen knez. Tako je Kocljeva država za kratek čas (pet let) postala središče slovanskega cerkvenega in kulturnega delovanja.

Zemljevid: (847-874) Šolski zgodovinski atlas str. 15. *Kneževina Spodnja Panonija v času Pribine in Koclja*

Proti koncu 9. stoletja so v Panonijo vdrla nomadski Madžari (Ogri) in nekoliko kasneje oblikovali državo. Njihova naselitev je močno vplivala na življenje Slovanov, saj so s svojo naselitvijo prekinili ozemeljske vezi med Slovani naseljenimi v vzhodnih Alpah in tistimi iz srednje in vzhodne Evrope.

Delovanje Cirila in Metoda

Spodnjepanonska grofija je na severu mejila na Moravsko. Ta je bila v stalnih spopadih s Franki in Bolgari. V bojih proti tem sovražnikom so se povezali z njihovimi nasprotniki Bizantinci. To sodelovanje je privedlo do potovanj dveh grških (bizantinskih) duhovnikov Konstantina (z meniškim imenom Ciril) in Metoda, ki sta prišla na Moravsko iz Bizanca. Govorila sta slovansko, zato sta uvajala slovansko bogoslužje. Za lažje razumevanje krščanstva med Slovani pa sta sestavila tudi slovanski črkopis **glagolico** in tako tudi prevedla številna verska besedila.

Slikovno gradivo:

- 1 *Ciril in Metod – utemeljitelja slovanskega pismenstva, prvega slovanskega knjižnega jezika in slovanskega bogoslužja.*
- 2 *Primer zapisa glagolice in cirilice (vir: Veliki splošni leksikon, Tretja knjiga, DZS, str. 1259).*

Da bi se Moravska in Spodnja Panonija otresli nemškega vpliva tudi na cerkvenem področju, je Kocelj skupaj z moravskimi knezi prosil takratnega papeža, naj jim pošlje slovanskega misijonarja Metoda, da bi tod širil krščanstvo. Ciril je namreč medtem že umrl. Papež je Metoda posvetil v nadškofa in mu dodelil nadškofijo s sedežem v Sirmiju. Metod je tako v Spodnji Panoniji nadaljeval s slovanskim bogoslužjem. Z glagolico je izrinil latinske črke. Vse to pa je zelo motilo nemške (salzburške) misijonarje, ki so se njegovega delovanja in delovanja njegovih učencev morali umakniti iz Koceljeve Spodnje Panonije. Žal je bilo Metodovo delovanje le kratko, saj je že leta 874 spet zagospodovala nemška država. Slovansko bogoslužje je bilo prepovedano, spet se je vrnil vpliv salzburške nadškofije.

Vprašanja

- 1 Opiši, kako je nastala kneževina Spodnja Panonija? Zakaj je bila pomembna?
- 2 Opiši delovanje duhovnikov Cirila in Metoda.
- 3 Kakšna je bila posledica pretrganih vezi med severnimi in alpskimi Slovani?

Pojmi

Glagolica: najstarejša slovanska pisava, nastala okoli leta 862.

Cirilica: pisava, ki se je razvila v 9. stoletju.